

Библиотека
ПОСЕБНА ИЗДАЊА

ИК ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад

РАДИО-ТЕЛЕВИЗИЈА СРБИЈЕ
Београд

УРЕДНИК
Драган Инђић

РЕЦЕНЗЕНТИ
Др Драган Ђукановић
Милорад Јовановић

КОРИЦА
Предраг М. Поповић

МИРОСЛАВ Ж. СИМИЋ

ЈА, ДРАГ(ИЊ)А

Судбине династије Обреновић

БЕОГРАД, 2021.

ПОСВЕЋЕЊЕ

Њеном Величанству краљици Србије

ДРАГИЊИ¹

*К'о зеница ока Ти си Српству мила,
Јер те српским млеком мајка задојила,
Цело Твоје биће српским дахом дише,
Српкиња Си врсна и душом и телом,
Па и Твоји стари показали делом:
Да су Срби прави и јунаци дични,
Обилићу слични.²*

*Јер заставу свету када Милош узне,
Да с очију српских утре горке сузе,
И кад под њу позва соколове сиве,
Да више у мраку и таме не живе,
Већ да се уз Њега боре за слободу,
Да помогну своме напаћеном роду,
Да не жале живот, да не штеде крви,
Твоји му се стари придружише први.*

*Изабраницо Светла дичног нам Краља,
Српски ће Те народ љубит како ваља.
Та његова љубав с Твојом ће се слити,
Као мирис цвећа у најлепшој кити.
Благо српском врту код таквога цвета,
Из кога нас прави српски мирис сретат;
Благо српском небу код сунчевог сјаја,
У коме је олтар српских осећаја;
Благо српској души јер ће срећна бити,
Кад се има чиме свагда поносити,
И српска ће срећа боље да успева,
Кад је српска љубав с Престола загрева,
Јер та љубав биће пуна топла жара,
Неизмерни извор најлепшега дара.*

¹ Стихови Љубе М. Војиновића писани 1900. у Београду.

² Неколико година пре стварања ових стихова лингвисти и етимолози су открили да реч Србин (у старијем облику сан-скрита Србх), значи човек, ратник, владар, племић и означава људскост, братство, јунаштво, храброст, величину, сјај...

САДРЖАЈ

Посвећење Њеном Величанству краљици Србије Драгињи	5	КРАЉЕВАЧКА УДОВИЦА	80
Уместо предговора.	11	ПОКУШАЈИ ПОНОВНЕ УДАЈЕ	85
ДЕО ПРВИ Порекло		ДЕО ТРЕЋИ Путешествија	
ПОРЕКЛО МИЛИЋЕВИХ ЛУЊЕВИЦА	17	БЛАГОДАРЕЊЕ У САБОРНОЈ ЦРКВИ У БЕОГРАДУ И МИРОПОМАЗАЊЕ КРАЉА АЛЕКСАНДРА У ЖИЧИ	97
БАШТИНА И ДЕЛА ГАЗДА НИКОЛЕ ЛУЊЕВИЦЕ	19	БОРАВАК У ФРАНЦУСКОМ БИЈАРИЦУ	110
ЖЕНИДБЕ И ПОРОД НИКОЛЕ МИЛИЋЕВИЋА – ЛУЊЕВИЦЕ	26	ТРИНАЕСТОГОДИШЊЕ ТРАЖЕЊЕ НЕВЕСТЕ	127
НИКОЛИН СИН ПАНТЕЛИЈА И СНАЈА АНЂЕЛИЈА РАЂАЈУ ДРАГИЊУ, ПОТОЊУ СРПСКУ КРАЉИЦУ	32	СВЕТА ГОРА И ПРОСИДБА „МАСЛИНОВИМ ВЕНЧИЋЕМ“ НА ОЛИМПИЈАДИ У АТИНИ.	147
РАФАИЛОВИЋИ ИЗ ВРБЕ, ДРАГИЊИНИ КУМОВИ	38	КАЛЕНДАР ЗВАНИЧНИХ ПРИЈЕМА И ПОСЕТА ДРАГА НАПУШТА НАТАЛИЈУ, БИЈАРИЦ И ВРАЋА СЕ У БЕОГРАД	157 183
НОВОСЕЛСКИ НЕГОЈЕВИЋИ И ПОТОМЦИ РАФАИЛОВИЋА ПО ЖЕНСКОЈ ЛИНИЈИ – НАСЛЕДНИЦИ КУМСТВА	48	ДЕО ЧЕТВРТИ Краљица	
ДЕО ДРУГИ Младост		КРАЈ ВЕКА И КРАЉЕВОГ МОМКОВАЊА	191
ДЕТИЊСТВО ДРАГИЊЕ ЛУЊЕВИЦЕ	53	ВРБОВАЊЕ	198
ШКОЛОВАЊЕ И ДЕВОЈАШТВО	58	ВЕРИДБА	203
ДРАГИЊИНА ПРВА ЉУБАВ	65	ИСПИТОВАЊЕ УЗ МИНИСТАРСКЕ ОСТАВКЕ И ПАД ВЛАДЕ	211
УДАЈА 1883.	69		
АРХЕОЛОГИЈА – „ВЕЗА“ СА МРАМОР ВАЈАРОМ	76		

СВАДБА	222
Свадбена одликовања	227
Свадба краљевског пара на честиткама – дописним картама	234
Краљевски пар на дописним картама	237
Драга и Александар на француским чоколадама и српским жижицама	239
Краљица драга обреновић на дописним картама	239
Краљ Александар Обреновић на дописним картама	241
Драга на насловним странама познатијих књига српских аутора	242
Драга на насловним странама књига страних издања	245
Глумци који су играли краљицу драгу и краља Александра Обреновића у домаћим и страним филмовима и позоршту	246
Краљица Драга у очима ликовних уметника	248
ЖИВОТ СРПСКЕ КРАЉИЦЕ	249
С пута Њихових Величанстава по западној Србији	252
СМРТ КРАЉИЧИНОГ СВЕКРА	278
ТРУДНОЋА – БОРБА ЗА РАЂАЊЕ ПРЕСТОЛОНАСЛЕДНИКА ДИНАСТИЈЕ ОБРЕНОВИЋА	290
КУМИН НАГОВОР ЗА ПРОМЕНУ „ПЕВЦА“	300
КУМАНСКО СЈЕМЕ	307

ДЕО ПЕТИ
Кумства

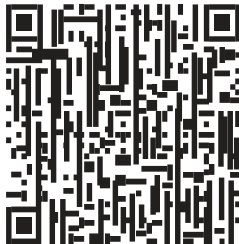
КРАЉИЧИНА КУМСТВА	311
Пуљци, Волујак и Дубница – Драгово	311
Злокућани – Драгинац	317
Мали (доњи) и Велики (горњи) Бошњак – Драгиње	318
Друга одлука у летњиковцу смедеревских винограда	318
Варош, Доње Јаребице – Драгинац	321
Врањска бања – бања краљице Драге	323
КРАЉЕВА КУМСТВА	325
Утврђење кнеза Лазара – Александрово	325
Везулин чифли(а)к – Александровац (пчињски)	326
Белиша – логориште краља Александра	326
Прово – Александровац (пожаревачки)	328
КУМСТВА ОБРЕНОВИЋА – ПРЕКРШТАВАЊА НАЗИВА МЕСТА	329
Пореч – Доњи Милановац	329
Бруница – Деспотовица – Горњи Милановац	329
Воинци – Деспотовац	330

Гургусовац – Књажевац	330
Домуз Поток – Милошево	330
Рудо поље – Карановац – Краљево – Ранковићево – Краљево	331
Врбица – Аранђеловац	331
Палеж – Обреновац	332
Коњско – Миланово	332
Магудица – Милановац	332
Бојишинце – Бушинци – Љубичевац	332
Ново Село – Наталинци	332
Муселини – Јевремовац	332
КУМСТВА ОБРЕНОВИЋА НОВООСНОВАНИМ МЕСТИМА	333
Вишњица	333
Љубичево	333
Михајловац	334
Мапа насеља Краљевине Србије која су у доба Обреновића основана или добила нове називе	335
Мапа улица Обреновића у Београду	336

ДЕО ШЕСТИ
Завере

ПРОРОКОВАЊА ПРОРОКА	339
ПРВА ЗАВЕРА – БОЈ КОД КОЛАРЦА ИЛИ НЕУСПЕО АТЕНТАТ	346
Ађутантура Њ. В. краља Александра Обреновића	350
Родбински и пријатељски односи завереника	351
Важнији састанци официра и других завереника	352
Усаглашавање предлога за „избор“ новог владара – краља	353
Ко је завереницима давао новац?	354
ДРУГА ЗАВЕРА – АЛАВАНТИЋЕВ ПУЧ!	357
ТРЕЋА – ОДЛОЖЕНА ЗБОГ АПИСОВЕ БОЛЕСТИ?	360
И ЧЕТВРТА ЗАВЕРА – ТОБОЖЕ ОДБАЧЕНА	360
Четврта завера	360
БОГ ЧУВА КРАЉЕВСКИ ПАР И СРБИЈУ	362
Пета завера, али и први јавни отворени протест	362
Шеста завера	364
Седма завера	365
Осма завера	365
Девета завера	366
Десета – Земунска завера	366
ЈЕДАНАЕСТА, КНЕЖЕВА ЗАВЕРА?	368

ОТПАО ГЕНЧИЋЕВ И САВАТИЈЕВ РЕЗЕРВНИ ПЛАН – ОДРЕЂИВАЊЕ НОВОГ ДАНА „Д“ . . .	370	ЗНАМЕЊА ОБРЕНОВИЋА	470
ТРИНАЕСТА ЗАВЕРА – АТЕНТАТ „ЦРНЕ РУКЕ“	375	Грбови Србије и династије Обреновић	470
Четрнаест година касније	389	Заставе Србије и династије Обреновић	471
ПОНОЋНА САХРАНА	392	Химна	471
КАРЛОВАЧКА ПАТРИЈАРШИЈА О САХРАНИ КРАЉЕВСКОГ ПАРА И СРПСКОЈ ЦРКВИ . . .	403	Обреновићи на поштанским маркама	474
		Медаље и ордење династије Обреновић	475
		ИСТОРИЈСКИ ВАЖАН ЛИЧНИ ПЕЧАТ СРПСКЕ КРАЉИЦЕ ДРАГИЊЕ – ДРАГЕ ОБРЕНОВИЋ	478
		АНАТЕМА – СКИДАЊЕ БАЧЕНЕ АНАТЕМЕ	479
		Грбови Обреновића	481
		НАСТАВАК ИСТРАЖИВАЊА – ПРИНЦЕЗА АЛЕКСАНДРА ОБРЕНОВИЋ	484
		Уместо поговора	487
		Извори и литература	491
		О аутору	493
		Сарадници	495
		Скенирајте QR код и приступите веб страници на којој су Прилози, Рецензија и Индекс имена.	
			
ДЕО СЕДМИ			
Родослов благородне владарске лозе Обреновић			
ГРБОВНИК ОБРЕНОВИЋА	411		
Генетско стабло династије Обреновић	413		
ЛОЗА ОБРЕНОВИЋА, НЕ САМО ДА СЕ НИЈЕ УТРЛА, ВЕЋ И ДАЉЕ РАЂА	415		
Потомци Вишње Урошевић из првог брака	415		
Јаковљеви потомци	416		
Миланови потомци	419		
Пописна књига из 1863.	421		
Потомци Вишње Мартиновић Урошевић из другог брака	424		
Милошеви потомци	430		
Јованови потомци	441		
Јевремови потомци	442		
Потомци Милошевог оца Теодора, из првог брака	456		
ИМОВИНА ОБРЕНОВИЋА	460		
ОТЕТО ПРОКЛЕТО	464		

УМЕСТО ПРЕДГОВОРА

*Ако се за књиге мудрих људи,
које временом постају све значајније,
може рећи да су као вино,
онда је ова књига попут питке воде,
захватане са више историографско-бистрих извора,
доступне и неопходне свакоме ко је жедан,
много пре него што окуси вино. (М.Т)*

Познатије и јавне личности су свуда у свету, па и код нас, биле, и биће, инспирација за реклаказала приче – чаршијске интриге, сплеткарења и оговарања. Под лупом су сви, механције и трговци, попови и учитељи, пандури и владари. Као да је људска машта фокусирана баш на ту „реклаказалачку“ врсту „опште народне забаве“. Мека за чаршијске измишљотине маштовитих сценариста, одувек и свуда, били су државни прваци и владари. Код нас, у Србији, са нешто бујнијом маштом сценариста, правило је следеће: *победници пишу историју – губитници негирају*. Српско реклаказалачко коло вило се, и вије, од „*црвених Вишеславића*“ до „*дугинобојних Скоројевића*“.

Шлаг на свакој реклаказалачкој торти, свакако су чиниле прве даме – владарске жене – царице, кнегиње, краљице, а и жене председника. Нека нам опросте све друге српске владарке (Симонида Палеолог која се са пет години удала за 40 година старијег краља Милутина Немањића, потом Јерина Силна, која је кажу, попут Марије Терезе „спавала“ са дванаест хиљада војника; владарке које су се удавале за браћу и девере; прве даме којима су змајеви, дворани, љубавници и свекрови правили децу), јер је наш циљ да на основу сачуваних записа и наративних прича осветламо образ и, колико је могуће, приватни живот и рад једне од најписменијих, најотменијих и најплеменитијих, али најмалерознијих и најтрагичнијих српских краљица – Драге Обреновић.

Драгиња, девојка од Луњевица из Горњег Милановца, нашег родног и дарежљивог Рудника, устаничког Такова и племените Шумадије, не са-

мо да је била лепотица Г. Милановца, Београда и Шумадије, него целе Србије, па и Европе. Својом лепотом и шармом она је излуђивала сваког ко се загледао у њене очи, ниједан мушкарац није могао остати равнодушан, нико се није могао без пожуде ишчупати. На ту лепоту и чедност наслетали су сви познати, отмени, утицајни и богати мушкарци, Богдан Поповић, браћа Клемансо, Анатоли Франс, Пол Дешанел, Жан Жорес... чак и краљ Милан, њен потоњи свекар, као и њен бивши девер Александар Машин!

Као интелектуалка, која је васпитавана у патријархалној средини, у којој се млади уче да што треба урадити данас, не остављају за сутра, већ урадити јуче. Драга се као хуманиста посебно борила за еманципацију жена. А, када су биле у питању младе девојке, она се залагала за њихово школовање и запошљавање. Прихватала је многе новине из Европе (поготову Француске), али опрезно и умерено.

Рањива али јака, краљица Драга је као покровитељ просвете, науке и уметности, настојала да споји прогресивне благодети европске цивилизације с традиционалним српским вредностима и тиме оплемени и продуктиви женску и мушку младеж.

Њено име, најпре као дворске даме а затим и као прве даме – српске краљице, било је у свим протоколима прво представљено, пре министра, политичара, црквених великодостојника, генерала и краљевих ађутаната...

Ради лакшег праћења догађаја и препознавања њихових судионика, књига у својих седам де-

СЛИКА 1. Драгиња П. Луђевица (Горњи Милановац, 23. септембар 1867. – Београд, 29. мај 1903). Била је зналац више страних језика, писац, преводилац и новинар, пијанисткиња и играчица, бавила се цртањем и креирањем, пливањем и јахањем... Њен живот, како је и сама записала, одвијао се у матичњаку са седам ћелија: Породична – везана за Милићево Луђевице; Духовна – за Српску православну цркву и Рафаиловиће; Учевна – за школе, књижевност и уметност; Нехотећа – за инжењера Машина; Родољубна – за Србију; Судбинска – за краља Александра, и ИСТОРИЈСКА – за династију Обреновић. Токове развоја и промена ћелија Драгиног живота, ова књига прати и, испраћа

лова садржи познате, а и необјављиване слике, илустрације, обрађене податке о фамилијама из лозе Милићевића/Луђевице, Рафаиловића, Негојевића и Обреновића из оба „баба“ Вишњина брака. Књишка поглавља подједнако прате Драгињин и живот краља Александра, њихову младост, одрастање и образовање, путешествија, удаје и женидбе, кумства, успоне и посрнућа.

Ова књига није и не може бити „хепаендовски роман“, јер није писана уз мирисе винског букеа, нити митолошка „књига мудрости“, јер ни на једној страници огледалца нема, али може бити „књига за саморасуђивања“. Јер ће сваки читалац моћи да (од две стотине педесет хиљада речи и близу хиљаду докумената и слика) прошири своја знања о краљици Драги (упоредо о краљу Александру и династији Обреновић), формира своје мишљење, донесе свој суд о њеном животу и делању у Србији с краја 19. и почетка 20. века. А, сазнаће и ко је одлучивао да се „тако лако“ постаје *краљ Србије!* И, кога треба „мачем распорити“ а коме „куну на главу“, и ко је „ђаво“ а ко „анђео“...

Одмах по ликвидацији краљевског пара Драге и Александра (1903), спаљивањем и одношењем дворске архиве, навучене су завесе на српској политичкој сцени, како би у створеном мраку *Српска рамонда* увела.³ А потом је мирно могло да отпочне уклањање трагова владарског култа Обреновића, који је изграђиван још од кнеза Милоша (1815).⁴ Процес деконструкције владарског култа и уклањање Обреновића из јавне свести био је плански извођен са циљем да се конструише ново, негативно сећање на свргнуту династију, ојачао положај и мит новом а антимит и потпун заборав старом владару.

На успехе, добротина и драгодарја Обреновића у стварању, напретку и процвату Кнежевине/Краљевине Србије, намакнути су дебели за-

³ Српска рамонда (*Ramonda Serbica*), ендемска, вишегодишња зимзелена биљка, коју је на Ртњу (1874) открио српски лекар и ботаничар Јосиф Панчић, а десет година касније, *Ramonda Nathaliae*, нашао је дворски лекар Сава Петровић, у близини Ниша. Одлика биљке је њено понављање после сушења, васкрсење после буквалне смрти, када се стекну услови, киша или поливање. Разлика између српске и рамонде краљице Наталије је у боји љубичастих цветова, отвореној (српска) односно затвореној (Наталијина).

⁴ Сам чин убиства краља Александра и краљице Драге, 1903. био је противустанак и противзаконит, потом је и скупштина, која је образована напречац и прогласила Петра Карађорђевића за краља, такође била нелегитимна и нелегална, па према томе, свидело се то нама или не, Карађорђевићи су на престо дошли незаконитим путем. Јер је Устав из 1901. предвиђао у случају да краљ Обреновић нема потомство, наследство круне прелази на бочну линију и то на мушког потомка књаза Милоша од кћери његових. Од тих потомака били су и барони Бајићи и Николићи, чије би наслеђе круне било легално и уставно решење.

стори са паролама пуних противничког говора мржње, увреда, нетрпељивости, лажи, омаловажавања...

Зато сам, поливајући плодно тло у врту давно осушеног жбуна *Српске рамонде*, и скидајући завесе с „кибиц фенстера“ Драгиних и дворских одаја Обреновића, водио рачуна да (у години све-

тлости и баштине)⁵ видиком никога не заклоним нити повредим, посебно не, владаре и потомке српске династије Карађорђевић, а ни претходнике – писце, истраживаче, генеалогe, хроничаре, историчаре, па ни драматурге, редитеље, сценаристе и продуценте, често репризираних филмских и драмских ТВ серија.

⁵ Генерална скупштина Уједињених нација донела је 20. децембра 2013. резолуцију којом се 2015. проглашава *Међуна- родном годином светлости*, а годину дана касније, 5. децембра 2014. УН су донеле одлуку да се 2015. прогласи и *Међуна- родном годином земљишта*. Година 2016 (7524) је *преступна* и година *деветке* која представља просперитет, *Међународна година махунарки*, у Србији *година предузетништва*.

